

FARNOST PODLE PAPEŽE FRANTIŠKA

Fryšták 6. 6. 2023

P. Michael Martinek, SDB

Papežův sen o církvi

- „Jednat synodálně, tedy kráčet společně, je forma církve pro naši dobu.“
- Vademecum: „Synodalita je způsob života církve.“
- Zulehner: „Synodalita představuje jádro Františkovy reformy.“
- František: „Když si uvědomíme, že se účastníme společenství, které nás předchází a zahrnuje, můžeme znovu objevit symfonickou církev, ve které je každý schopen zpívat svým vlastním hlasem a zároveň přijímat hlasy druhých jako dar, a tak projevovat harmonii, kterou vytváří Duch svatý.“
- **Cokoli František říká o církvi a kamkoli církev vede, mělo by se na prvním místě realizovat ve farnosti: protože farnost je základní struktura církve, v níž jsou možné vztahy všech lidí navzájem mezi sebou.**

Jorge Mario Bergoglio 1979 – 1986

rektor Collegio Maximo,
farář farnosti Sv. Josefa

Farnost sv. Josefa, založena 1980

- Tři velké barrios s nedlážděnými cestami
- Postaven nový kostel, čtyři velké kaple, pastorační středisko s dětskou kuchyní a školou, zemědělská farma
- Jezuitští studenti pracovali na farmě, o víkendu navštěvovali rodiny v barrios – sociální pastorační

Evangelii Gaudium o farnosti

- Farnost není zastaralá struktura. Právě proto, že má velkou pružnost, může nabývat velmi rozmanitých forem, které vyžadují otevřenost a misijní tvořivost pastýře i společenství. Není zajisté jedinou evangelizující institucí, nicméně **bude-li schopna neustálé reformy a přizpůsobování**, bude i nadále „církví, která žije uprostřed příbytků svých synů a dcer“. Předpokladem je, aby **byla skutečně v kontaktu s rodinami a životem lidu** a nestala se těžkopádnou strukturou oddělenou od lidí, nebo skupinou vyvolených, kteří se starají sami o sebe.
- Farnost představuje **přítomnost církve na daném území**, je prostředím, kde se naslouchá slovu a kde roste křesťanský život, dialog, hlásání, velkodušná láska, adorace a bohoslužba. Farnost prostřednictvím všech svých aktivit **povzbuzuje a formuje své členy, aby byli aktéry evangelizace. Z menších komunit vytváří širší společenství**, svatyni, kam žíznící přicházejí pít, aby mohli dál putovat, a centrum neustálého misijního poslání. (EG 28)

Evangelii Gaudium o farnosti (2)

- Každá partikulární církev, část katolické církve pod vedením svého biskupa, je také povolána k misijní konverzi. **Je subjektem evangelizace**, neboť je konkrétním projevem jediné církve na jistém místě světa, a „v ní je opravdu přítomna a působí jedna, svatá, katolická a apoštolská církev Kristova“. Je to církev vtělená do určitého prostoru, vybavená všemi prostředky spásy darovanými Kristem, avšak i určitým místním vzhledem.
- Její radost z toho, že zvěstuje Ježíše Krista, se vyjadřuje jak **v její starosti o to, aby ho hlásala na jiných potřebných místech, tak i v neustálém vycházení na periferie vlastního území nebo do nových sociálně-kulturních oblastí**. Snaží se být vždycky tam, kde nejvíce chybí světlo a život Zmrtvýchvstalého. Aby byl tento misijní rozmach stále intenzivnější, velkorysejší a plodnější, vybízím také každou místní církev, aby rozhodně nastoupila cestu rozlišování, očišťování a reformy. (EG 30)

Struktura tématu

- Ve farnosti se realizuje poslání církve jak navenek, tak směrem dovnitř. Aby to bylo možné, musí mít farnost určitou organizační strukturu a způsob komunikace; a aby se to všechno vytvořilo, musí tam být lidé, kteří jsou k tomu motivováni a kvalifikováni.

- 1. Poslání farnosti – pro věřící a pro společnost**
- 2. Organizace a komunikace ve farnosti**
- 3. Způsob bytí členů farnosti**

Poslání farnosti: evangelizace

Evangelii Gaudium

- EG 14: Nová evangelizace se týká všech a uskutečňuje se zásadně ve třech oblastech.
- Nejprve zmiňme **oblast řádné pastorace**, kterou „oživuje oheň Ducha, aby rozžihala srdce věřících, kteří se shromažďují v den Páně, aby se živili jeho slovem a chlebem věčného života“. Do této oblasti je třeba zahrnout také věřící, kteří si uchovávají katolickou víru a projevují ji různými způsoby, třebaže se často neúčastní bohoslužeb.
- Za druhé připomeňme skupinu „pokřtěných osob, které nežijí podle křestních požadavků“, **neprožívají bytostnou sounáležitost s církví** a již nezakoušejí útěchu víry. Církev se jako stále pozorná matka snaží, aby tito lidé prožili obrácení, které jim navrátí radost víry a touhu oddat se evangeliu.
- A nakonec poznamenejme, že evangelizace je podstatně spojena **s hlásáním evangelia těm, kdo neznají Ježíše Krista anebo jej odmítají**. Mnozí z nich hledají Boha ve skrytu, pohnuti steskem po jeho tváři. Všichni mají právo zaslechnout evangelium. Křesťané mají povinnost hlásat jej, aniž by někoho vylučovali – nikoli jako někdo, kdo ukládá nový závazek, nýbrž jako někdo, kdo sdílí radost, ukazuje krásné obzory a nabízí lákavou hostinu. Církev neroste proselytismem, nýbrž „přitažlivostí“.

Církev vycházející – EG 20

- V Božím slově se neustále objevuje dynamičnost „vycházení“, kterou chce Bůh vzbudit ve věřících.
- Abrahám přijal povolání odejít do nové země (srov. Gn 12,1-3). Mojžíš vyslechl Boží povolání: „Jdi a shromáždi starší Izraele“ a vyvedl lid na cestu do zaslíbené země (srov. Ex 3,17). Jeremiášovi Hospodin řekl: „Kamkoli tě pošlu, půjdeš“ (Jer 1,7).
- Dnes jsou v tomto Ježíšovu „jděte“ přítomny neustále nové scénáře a výzvy evangelizačního poslání církve a my všichni jsme povoláni k tomuto novému misionářskému „vyjití“.
- Každý křesťan a každé společenství budou rozlišovat, jakou cestu od nich Pán žádá, nicméně všichni jsme pozváni přijmout toto povolání – vykročit z vlastního pohodlí a mít odvahu vydat se do všech periferií, které potřebují světlo evangelia

ZMĚNA PERSPEKTIVY

- **od zaměření dovnitř** – JP II., B XVI.: věrnost předpisům a nauce, utužovat vnitřní kázeň, vytvářet pevné jádro, kreativní menšinu..., abychom pak mohli vyjít ven... (Ale to se taky může stát, že nikdy nevyjdeme...)
- **k zaměření ven** – „**církev vycházející**“: vyjít k potřebným; integrovat i ty, kdo nejsou plně v souladu s naukou a morálkou (princip graduality); vnímat potřeby doby; vést dialog se společnostmi. „Zašpinit se; páchnout po stádu.“ A v tom všem objevovat a posilovat svou identitu. (příklad DB)
- Nejde o rozpor, je třeba obojí; František zdůrazňuje to, co bylo dosud v pozadí.

Vycházet zvěstovat evangelium všem...

- EG 23: Ve věrnosti Mistrovu příkladu je životně důležité, aby dnes církve vycházela zvěstovat evangelium všem, na všech místech, při každé příležitosti, neprodleně, bez zdráhání a beze strachu. Radost evangelia je pro všecken lid a nemůže nikoho vylučovat.
- **To neznamená jen informovat lidi o Bohu a vést je k víře, ale vnášet do tohoto světa Boží láskyplnou („něžnou“) péči.**
- Jak?
 - Vytvářením společenství, otevřeného a vstřícného vůči všem (koinonia)
 - Podporou chudých, trpících, sociálně vyloučených (diakonia)
 - Bohoslužbou a svědectvím (liturgia, martyria)

Rozšiř prostor svého stanu! (Iz 54,2).

Realita je důležitější než idea

- „Existují politici – i náboženští představitelé –, kteří se ptají, proč jim lid nerozumí a nenásleduje je, když jsou jejich návrhy tak logické a jasné. Pravděpodobně k tomu dochází proto, že se zabydleli v říši čirých idejí a zredukovali politiku či víru na rétoriku. Jiní zapomněli na jednoduchost a importovali zvenčí takovou racionalitu, která je lidem cizí.“ (EG 232)
- **Od hříchu ke zranění:** většina hříchů je důsledkem předchozího zranění – to je třeba léčit (zkušenost z vězení).
- **Od moralizování k léčbě:** hierarchie mravních tezí (např. víc připomínat hříchy sociální než sexuální – jako Ježíš).
- **Od zákona k člověku:** zákon má sloužit člověku, ne člověk zákonu.
- **Od ideologa k pastýři:** „Středem ideologovy pozornosti je obecný zákon. Středem pozornosti pastýřovy je jednotlivec. Papež František je jednoznačně pastýř.“ (Zulehner)

Důraz na kázání: EG 135 – 159 !

- EG 135: Homilie je prubířským kamenem hodnocení, jak blízko je pastýř svému lidu a jak se s ním setkává. Víme totiž, že jí věřící skutečně přikládají velkou důležitost – často se trápí podobně jako vysvěcení služebníci: jedni nasloucháním a druzí kázáním. Je smutné, že tomu tak je. Homilie může být skutečně intenzivním a radostným zakoušením Ducha, útěšným setkáním se slovem a stálým pramenem obnovy a růstu.
- EG 154: Kazatel musí také naslouchat lidu, aby objevil, co věřící potřebují slyšet. Kazatel je bytost kontemplativní, která se v nazírání zaměřuje na slovo podobně jako na lid. Tak objevuje „tužby, zvláštní vlohy i meze, způsob modlitby, podoby lásky, způsoby uvažování o životě a světě, které jsou pro tu kterou skupinu lidí charakteristické“, věnuje pozornost „konkrétnímu lidu, k němuž se obrací, jeho jazyku, symbolům a otázkám, které klade“¹²⁰. Jde o to propojit poselství biblického textu s lidskou situací, s tím, co lidé prožívají, se zkušeností, která potřebuje světlo Slova.

Organizace a komunikace ve farnosti

Diecézní syntéza Litomeřice

- „Vyjádřit názor není v církvi stále zažité. Ohlášky nebo farní časopis – vše prochází „cenzurou“ kněze. Model osamocení kněze a mlčící farníci ochromuje život církve. Žádáme větší srozumitelnost a otevřenost.“
- „Kněží více vystupují jako strážci doktrín než jako průvodci, kteří podporují s respektem člověka v jeho hledání „života v plnosti“. I když nesouhlasím – vyslechnu. Málo se naslouchá lidem, jejichž názory trochu „ujíždějí“. Je třeba hledat v jejich názorech to dobré a pomíjet to, co pro nás přijatelné není.“
- „Někdy nekritická úcta ke knězi, nechuť ke spoluodpovědnosti, aktivitě (chceme si jen „odchodit mše“). Církev dostatečně nepracuje s laiky na rozvoji jejich víry a duchovní formaci.“
- „Opakovaně se konstatuje, že ekonomické a pastorační rady jsou nefunkční, mnohdy ani neexistují, biskup to přehlíží. Hospodaření farností je často neprůhledné. Převažuje rozhodování bez spoluúčasti laiků, někteří kněží rozhodují sami a očekávají, že ekonomická rada vše schválí. Někdy s ní zásadní ekonomické záležitosti ani nekonzultují.“

Národní synodální syntéza:

- Společenství víry účastníci zažívají na různých úrovních. **Největší pozornost ale byla věnována farnosti.**
- **neredukovat** společnou cestu pouze na slavení liturgie
- **touha po sdílení víry v malých společenstvích**
- **slabé povědomí o životě vlastní diecéze** a slabý kontakt s tím, kdo ji představuje
- **oživení církve se očekává ve farnostech**
- **nedostatek lidí, slabá týmová spolupráce a strach mezi sebou komunikovat.**
- účastníci volají po **větším zapojení do rozhodování**

Národní synodální syntéza – Závěrečné slovo biskupů

Chceme podporovat principy komunikace, transparency, subsidiarity a rozlišování v procesu rozhodování. Na úrovni diecézí a farností se tyto elementy mohou uplatnit např. v činnosti pastoračních a ekonomických rad.

Organizace a komunikace podle Františka

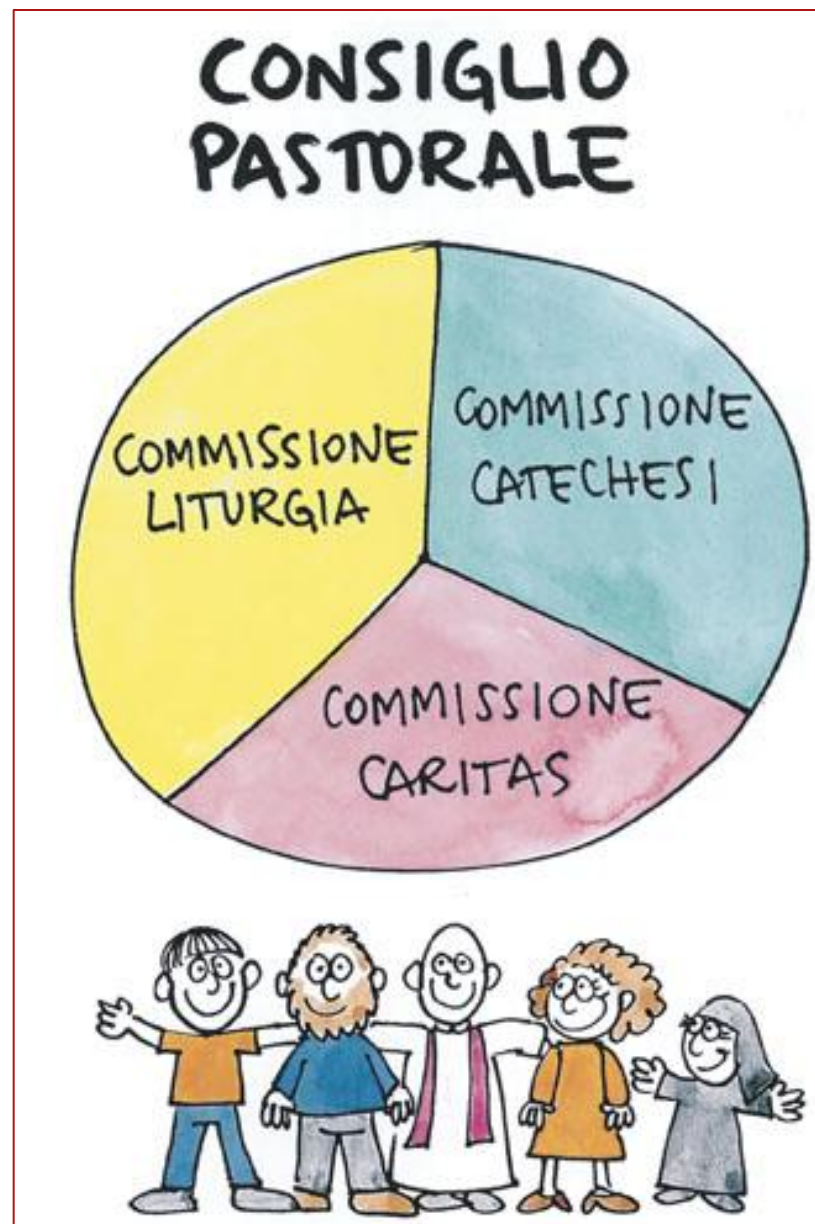
- Ve službě poslání: aby bylo dosaženo cíle, musí být organizace a komunikace srozumitelná dnešnímu člověku.
- **Transparentní:** všichni mají přístup k zásadním informacím
- **Dialogická:** všechny názory jsou brány vážně
- **Participativní:** všichni mají možnost zapojit se do procesu rozhodování

= SYNODÁLNÍ

- Tomu musí odpovídat také **organizační struktura farnosti.**

Pastorační rada

- Papež František, apoštolská konstituce IN ECCLESIARUM COMMUNIONE o řízení římské diecéze (6. 1. 2023):
- Každá farnost musí mít Farní pastorační radu, **řádný orgán církevního společenství, komunitního rozlišování a spoluzodpovědnosti**. V rozmanitosti členů, služeb a charismat má za úkol plánovat, doprovázet, podporovat a prověřovat pastorační činnost farního společenství.
- ČR: Brněnská diecéze

Zapojení laiků

- Vyhází ze všeobecného kněžství, daného křtem.
- Spoluodpovědnost za realizaci všech funkcí farnosti, s výjimkou udělování svátostí, k nimž je nutné svěcení.
- Dobrovolníci a zaměstnanci
- **PROBLÉM:** Dělník je hoden své mzdy!

Vedení farnosti – služba katechisty

- Motu proprio papeže Františka „Antiquum ministerium“, kterým se ustanovuje služba katechisty (10.5.2021), List předsedům biskupských konferencí o obřadu ustanovení katechistů (3.12.2021).
- Katechista není totéž co katecheta, tedy učitel náboženství. Katechistovi mohou být svěřeny „i další formy apoštolátu, jako např. vzdělávání a doprovázení katechetů a dalších pastoračních spolupracovníků; koordinace pastoračních iniciativ; spolupráce při exerciciích; organizace farních funkcí; podpora vztahu mezi společenstvím a ordinovanými služebníky; kázání pro hledající; duchovní doprovázení apod.“
- „Při nedostatku kněží může biskup katechistovi svěřit pastorační vedení farnosti, a to pod moderováním k tomu ustanoveného kněze, který „mocí a zmocněním faráře bude řídit pastorační péči“ (CIC kán. 517 § 2), přičemž katechista zde nevystupuje jako náhrada kněze či jáhna, ale jako člen Božího lidu, který žije své křestní poslání v plodné spolupráci a sdílené odpovědnosti s ordinovanými služebníky, aby se tak pastýřská péče dostala ke všem.“

Zapojení žen

- EG 103: Církev uznává neodmyslitelný přínos ženy pro společnost, její senzibilitu, intuici a určité zvláštní schopnosti, které jsou obvykle vlastní spíše ženám než mužům. Je to kupříkladu speciální pozornost žen vůči druhým, která se projevuje zvláště, byť ne výlučně, v mateřství.
- **S potěšením sleduji, jak mnohé ženy sdílejí pastorační odpovědnost spolu s kněžími, svým způsobem pomáhají s doprovázením lidí, rodin či skupin a nabízejí nové pohledy k teologické reflexi.**
- **Je však ještě zapotřebí rozšířit prostor k výraznější přítomnosti žen v církvi.** „Ženský génus je totiž nezbytný ve všech projevech společenského života; z tohoto důvodu je třeba zaručit účast žen také v pracovním prostředí“ a v různých oblastech, kde jsou přijímána závažná rozhodnutí jak v církvi, tak v sociálních strukturách.

Čas je důležitější než prostor

- Spíše než ovládnout prostor (rychle realizovat řešení) je třeba spouštět procesy. Je to delší a namáhavější, ale výsledek bude kvalitnější a přijatelný pro většinu.
- „Tento princip umožňuje pracovat dlouhodobě, bez posedlosti okamžitými výsledky. Pomáhá trpělivě snášet obtížné a nepříznivé situace nebo změny plánů, které dynamičnost reality vynucuje. Je to výzva k přijetí tenze mezi plností a omezením, přičemž prioritou je čas. Dát prioritu prostoru vede k bláznivé snaze vyřešit všechno v přítomném okamžiku, k pokusu obsadit všechny prostory moci a k sebepotvrzení. Dát prioritu času znamená **starat se víc o to, abychom spouštěli procesy, než abychom obsazovali prostory.**“ (EG 223)
- Podobenství o pšenici a plevelu (Mt 13,24-30)!

Způsob bytí členů farnosti

Osobní předpoklady pro vytváření farnosti

Týkají se všech aktivních osob, kněží i laiků. (Otázka společné formace...) Papež František často používá zejména tyto výrazy:

- **Věřit:** žít s Bohem, modlit se (spiritualita)
- **Naslouchat:** vnímat potřeby druhých, vést dialog
- **Rozlišovat** v Duchu Božím
- **Integrovat** ty, kdo jsou rozdílní
- **Doprovázet** v jakékoli životní situaci
- **Svědčit:** mluvit o vlastní zkušenosti víry, vzdělávat se, kriticky myslet
- **Přijímat odpovědnost** za konkrétní část poslání

Specifické požadavky na kněze

- **Odpovědně rozhodovat**, ale vždy na základě konzultace Božího lidu (proti autoritářství, klerikalismu...)
- **Kázat, předkládat nauku**, ale s ohledem na skutečné problémy a otázky lidí (být s nimi v kontaktu, naslouchat...)
- **Doprovázet druhé**, ale taky se sám nechat doprovázet (komunita, supervize, studium...)

Nebezpečí zneužití moci

- Christus vivit 98: „Existují různé druhy zneužívání: **zneužívání moci, financí, svědomí, sexuální zneužívání // DUCHOVNÍ ZNEUŽÍVÁNÍ //**. Zde jasně vyvstává úkol vykořenit takové používání autority, ze kterého tyto formy zneužívání vyrůstají, a zabránit nezodpovědnosti a netransparentnosti, se kterou byly mnohé případy vedeny.
- Touha ovládat, nedostatek dialogu a transparentnosti, formy dvojího života, duchovní prázdnota a psychická labilita jsou živnou půdou pro korupci.“
- Klerikalismus je ustavičným pokušením těch kněží, kteří si vykládají „přijatou službu jako uplatňování moci, a ne jako nesobecky a obětavě nabízenou službu. Takový postoj je vede k domněnání, že patří ke skupině, která vlastní všechny odpovědi a nepotřebuje už naslouchat a nic se učit.
- Klerikalismus nepochybně vystavuje zasvěcené osoby nebezpečí ztráty úcty k posvátné a nezcizitelné hodnotě každého člověka a jeho svobody.“

Jednota má převahu nad konfliktem

- Poselství pokoje není poselstvím o dojednaném míru, nýbrž přesvědčením, že jednota Ducha harmonizuje všechny ostatní různosti. Překonává jakýkoli konflikt v nové, slibné syntéze. Různost je krásná, když je ochotna neustále vstupovat do procesu smíření a uzavírat jakousi kulturní dohodu, která dá vyniknout „smířené různosti“, jak správně učí biskupové Konga: „Různost našich etnik je bohatstvím... Jedině jednotou, obrácením srdcí a smířením budeme moci umožnit pokrok naší země.“ (EG 230)

JAKO KVAS V DNEŠNÍM SVĚTĚ

Pozice salesiánů v současné reformě církve

- Don Bosko v mnoha ohledech předběhl církve své doby: blízkost kněze mladým lidem (opak klerikalismu), přednostní důraz na chudé (sociální rozměr), spolupráce s laiky (synodalita).
- Salesiáni vždy aktivně vnímali znamení doby, hledali nové formy práce s mládeží a přizpůsobovali jim život svých komunit i organizaci farností.
- Proto i dnes by měli být mezi prvními, kdo budou reflektovat a realizovat reformu církve v duchu papeže Františka a současného synodního procesu.

DĚKUJI, ŽE TO DĚLÁME!

K diskusi ve skupinách

- V čem naše farnost odpovídá reformním požadavkům papeže Františka, a může tedy být pro jiné příkladem? Co děláme pro další rozvoj této dobré praxe?
- V čem naše farnost reformní požadavky papeže Františka nenaplnuje? Co můžeme udělat pro změnu?

Děkuji za pozornost...